

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 26.02.2020
(протокол №5)

Силабус
навчальної дисципліни
Законодавчі основи професійної
діяльності психолога
2025-2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Психологія тренінгової роботи

Спеціальність: С4 Психологія

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика та інформація

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Викладач (і)	Лисенко Тетяна Володимирівна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/lysenko-tetiana-volodymyrivna/
Контактний тел.	+38067-270-00-57
Е-mail викладача:	t-kurus1@ukr.net
Графік консультацій	Індивідуальний

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3/90	12	12	66	Залік

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: законодавство, правова норма, правове регулювання, професійна діяльність психолога, правове мислення, правосвідомість та правова культура, основи трудового права, юридична відповідальність.

Мета курсу: ознайомлення майбутніх фахівців-психологів з актами законодавства, що регулюють їх професійну діяльність, сформувати у них розуміння особливостей професійної діяльності психологів, під час захисту прав громадян, які потребують психологічної допомоги. Сформувати у здобувачів правове мислення, підвищити правосвідомість та правову культуру, що надасть їм змогу керуватися одержаними знаннями у майбутній професійній діяльності.

Предмет вивчення: законодавчі основи професійної діяльності психолога, законодавство України про здійснення та захист прав членів родини, правове забезпечення діяльності психолога у вирішенні проблем соціально уразливих категорій населення, трудове законодавство про організацію праці та відпочинку психолога, юридична відповідальність психолога за порушення принципів професійної діяльності.

Основні завдання курсу:

- вивчення законодавчих основ професійної діяльності психолога;
- сприяння засвоєнню правових знань;
- формування вмінь і навичок застосовувати здобуті знання у професійної діяльності;
- формування у здобувачів вищої освіти наукового світогляду, правового мислення; правосвідомості, правової культури, моральних та інших якостей фахівця.

Результати навчання за навчальною дисципліною:

знати:

- основні поняття, терміни та концепти в сфері права;
- коло суспільних відносин, що регулюються правом;
- чинне законодавство України (конституційне, сімейне, трудове, кримінальне);
- етичні принципи проведення професійної діяльності психолога;
- основи юридичної відповідальності психолога за порушення принципів професійної діяльності.

вміти:

- орієнтуватись у системі джерел законодавства України та міжнародно-правового регулювання;
- аналізувати, узагальнювати та застосовувати норми права України у практичній діяльності, роз'яснювати їх зміст;
- складати та оформлювати документи юридичного характеру;
- підбирати літературу з теми заняття, складати конспекти і тези виступів, знаходити правову інформацію;
- керуватись у практичній діяльності та поведінці правовими знаннями і переконаннями, брати участь у правовому вихованні населення.

Основні компетентності і результати навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№	Програмні компетентності	Результати навчання
ЗК 1	Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності	Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових і практичних підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності
ЗК 4	Здатність дотримуватися законодавчих і етичних норм у професійній діяльності	Знати та діяти на основі нормативно-правових актів і положень законодавства, що регулюють професійну діяльність психолога, дотримуватись етичних норм при наданні психологічної допомоги
ЗК 5	Здатність формувати та розвивати конструктивні стосунки з іншими з повагою до унікальності	Демонструвати вміння взаємодіяти з особами, що мають культурні, гендерно-вікові особливості, з гетерогенними групами на засадах емпатії, толерантності й поваги
СК 7	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності	Оцінювати ступінь складності завдань діяльності, вміти оперативно вирішувати виникаючі проблеми та самостійно приймати рішення, розробляти достатню кількість їх альтернативних варіантів, обирати оптимальні рішення та нести відповідальність за їх реалізацію

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Діяльність психолога як об'єкт правового регулювання

Тема 1. Загальні положення про правове регулювання діяльності психолога та характеристика нормативно-правових документів в даній сфері. Основні регулятори діяльності спеціаліста-психолога: правовий, моральний рівень.

Тема 2. Правова культура як умова професійного становлення психолога-фахівця. Види правової культури: індивідуальна, групова, суспільна, спеціальна. Правосвідомість громадян та шляхи її формування.

Змістовий модуль 2. Законодавче забезпечення психологічної діяльності

Тема 1. Законодавство України: Конституція України, Закони «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про соціальні послуги», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про психіатричну допомогу», Сімейний кодекс, КЗПП та ін.

Тема 2. Етичний кодекс психолога, Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України та міжнародно-правові документи, що регулюють професійну діяльність психологів.

Змістовий модуль 3. Законодавство України про здійснення та захист прав членів родини

Тема 1. Нормативно-правове регулювання у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання допомоги сім'ям, дітям та молоді.

Тема 2. Правові засади діяльності психологічних служб в центрах медико-соціальної та психолого-педагогічної допомоги населенню.

Змістовий модуль 4. Правове забезпечення діяльності психолога у вирішенні проблем соціально уразливих категорій населення

Тема 1. Визначення понять «вразливі категорії населення», «складна життєва ситуація». Законодавче забезпечення соціально-психологічної реабілітації дітей, молоді, людей похилого віку, учасників бойових дій, внутрішньо переміщених осіб, мігрантів, біженців та інших категорій населення, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Тема 2. Державні програми підтримки вразливих категорій населення, які опинилися у складних життєвих обставинах. Основні напрямки діяльності психолога з вразливими категоріями населення.

Змістовий модуль 5. Трудове законодавство про організацію праці та відпочинку психолога

Тема 1. Кодекс законів про працю. Порядок укладання трудового договору /контракту з практикуючим психологом. Правові підстави припинення трудових відносин.

Тема 2. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку психологів-практиків. Порядок надання відпустки. Оплата праці. Організація робочого місця. Типова документація.

Змістовий модуль 6. Юридична відповідальність психолога за порушення принципів професійної діяльності

Тема 1. Цивільно-правова, адміністративно-правова та кримінальна відповідальність: загальна характеристика.

Тема 2. Кримінальний кодекс України про злочини проти дитини, особистості та кримінальну відповідальність за їх скоєння. Незаконне проведення дослідів над людиною. Доведення до самогубства.

Методи навчання: Поєднання традиційних і нетрадиційних методів навчання з використанням інноваційних технологій:

Словесні: лекції (тематична/проблемна), пояснення, проблемна бесіда, дискусія, мозковий штурм, інтелект-карти тощо.

Наочні: пояснювально-ілюстративний метод, показ і обговорення навчальної презентації тощо.

Практичні: ситуаційні дослідження, метод кейсів, метод моделювання практичних ситуацій, розв'язування психологічних задач, професійно-зорієнтованих ситуацій, робота в малих групах, виконання практичних вправ тощо.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перекладання. Відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) відбуваються на консультаціях згідно графіку.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти дотримуються правил академічної доброчесності згідно Положення про академічну доброчесність у БДПУ. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекції і практичні заняття курсу. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: Вивчення курсу потребує використання сучасного інформаційно-комунікаційного обладнання; комп'ютерної техніки, мережевих систем пошуку та обробки інформації, інтернет-ресурсів; бібліотечних ресурсів та технологій, зокрема електронних; мультимедійного обладнання. Система оцінювання та вимоги:

Поточне тестування та самостійна робота						Залік	Сума
ЗМ (змістові модулі)							
1	2	3	4	5	6	40	100
10	10	10	10	10	10		

Бали за участь та відповіді на практичному занятті:

8-10 балів отримує студент, який виявив всебічні, систематичні і глибокі знання навчально-програмового матеріалу теми; послідовно та логічно, у повному обсязі розкриває зміст питання; вільно володіє термінологією, орієнтується у попередньому матеріалі, правильно відповідає на додаткові питання, робить висновки; застосовує творчий підхід до розв'язання завдань, інноваційні методи та ідеї у моніторингу та оцінці тренінгових програм; ефективно використовує засвоєні знання і навички у практичних завданнях, демонструє аналітичні та оціночні здібності.

5-7 балів отримує студент, який виявив повне знання навчального матеріалу теми, послідовно та логічно, розкриває зміст питання, вільно володіє термінологією, правильно відповідає на додаткові питання, робить висновки; ефективно використовує засвоєні знання і навички у практичних завданнях, демонструє аналітичні та оціночні здібності.

3,4 бали отримує студент, який виявив певні знання навчального матеріалу теми, розкриває зміст питання, але не послідовно й не в повному обсязі, володіє термінологією, не завжди правильно відповідає на додаткові питання, має труднощі у формулюванні висновків; частково використовує засвоєні знання і навички у практичних завданнях.

0-2 бали отримує студент, який виявив прогалини у знаннях навчально-програмного матеріалу теми, припускає помилки у розкритті змісту питання, має труднощі у розкритті змісту термінів, формулюванні висновків, не орієнтується у попередньому матеріалі.

Максимально набрана сума за практичні заняття **60 балів**

Форма звітності: залік (усний) – **40 балів**.

Максимальна кількість балів за дисципліну – **100**.

Шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	X (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел

Основні

1. Андроннікова К. А., Луценко О. Л. Нормативно-правові документи України, що регламентують працю психолога у різних сферах практичної діяльності : навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 68 с.
2. Забезпечення діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги як спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб від домашнього насильства. Методичний посібник. Київ, 2020. 190 с.
3. Запобігання та протидія проявам насильства : діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ : ФОП Нічога С. О. 2020. 196 с.
4. Панок В. Г. Психологічна служба : навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. 328 с.
5. Перевалова Л. В., Лисенко І. В., Гаряєва Г. М. Правове регулювання професійної діяльності психолога : навч.-метод. посіб. Харків : ФОП Панов А.М., 2023. 92 с.
6. Правове регулювання надання психологічної допомоги та забезпечення психічного здоров'я в праві ЄС. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29447.pdf>
7. Тезаурус з правознавства / Перевалова Л. В., Гасвая О. В., Гаряєва Г. М., Кузьменко О. В., Лисенко І. В., Ткачов М. М. Харків НТУ «ХПІ», 2021. 194 с.
8. Федорович Н., Скіпальська Г., Краснолобова І. та ін. Створення та забезпечення діяльності притулків для осіб, постраждалих від домашнього насильства : метод. посібник. Київ : Калита, 2019.
9. Черезова І. О. Психологічна експертиза : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Бердянськ : БДПУ, 2018. 262 с.

Допоміжні

1. Адміністративне право України : навч.-метод. посіб. / Г. М. Гаряєва. Харків: НТУ «ХПІ», 2015. 212 с.
2. Договірне право : навч.-метод. посіб. / Г. М. Гаряєва. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. 128 с.

3. Коломінський Н. Л. Методологічні засади професійної підготовки практичного психолога. *Практична психологія і соціальна робота*. 2003. №4. С. 12-13.
4. Кузьменко О. В. Питання вчення про злочин і покарання : навч. посіб. Харків : «Юрайт», 2019. 212 с.
5. Правознавство : навч.-метод. посіб. / Г. М. Гаряєва, О. Л. Муренко, С.В. Головін. Харків : НТУ «ХП», 2010. 76 с.
5. Правознавство. Хрестоматія : навч. посіб / Л. В. Перевалова, В. Г. Вергун, О. В. Гаєвая та ін. Харків : НТУ «ХП», 2019. 304 с.
7. Правове регулювання трудових відносин : навч. посіб. / Перевалова Л. В. та ін. Харків : ФОП Панов А. М., 2018. 136 с.
8. Правове регулювання договірних відносин : навчальний посібник / Г. М. Гаряєва, О. В. Гаєвая, О. В. Кузьменко, І. В. Лисенко, Л. В. Перевалова. Харків : НТУ «ХП», 2021. 404 с.
9. Правові засади управлінської діяльності : навч.-метод. посіб. / Л. В. Перевалова, О. В. Гаєвая, Г. М. Гаряєва, І. В. Лисенко. Харків : ФОП Панов А.М., 2020. 50 с.
10. Робота психолога та соціального педагога в закладах освіти. Збірник нормативних документів / Укладач І. С. Загурська. Житомир, 2010. 85 с.
11. Трудове право : навч.-метод. посіб. / Л. В. Перевалова, О. Є. Аврамова, О. В. Гаєвая. Харків : НТУ «ХП», 2012. 56 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України : офіційний веб-портал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Кабінет міністрів України. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua>
4. Офіційний вісник України. Режим доступу : www.gdo.kiev.ua.
5. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
6. Інститут модернізації змісту освіти. Психологічний супровід та соціально-педагогічна робота. Нормативно-правова база [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovod-ta-sotsialno-pedahohichna-robota/normativno-pravova-baza/>
7. Нормативно-правова база діяльності психолога в Україні. ДОНМЦПССО [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://dnmcp.com.ua/normativno-pravova-baza-diyalnosti-psikhologa-v-ukraini>
8. Етичний кодекс психолога [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://osvita-stryi.gov.ua/psychologichna_sluzhba/kodeks.pdf